

Diósgyőr a királyok–királynék „mulatóhelye”

A Diósgyőr környéki barlangok leletei bizonyítják, hogy a 18. század elejétől Bükk-nek (Bikk, Bikke) nevezett hegységet borító, vaddal teli, hatalmas erdőség már az őskori vadász-törzseket is vonzotta. A hosszú évezredek alatt a különböző korok emberei fokozatosan elhódították a vadontól a kenyeret adó szántóföldet és a honfoglalás idején Árpád egy gyűrű (Geuru) alakú fa-föld várat adományozott Bors vitéznek.

A tatárjárás után épített diósgyőri (Dyosgeur) kővár és uradalom birtokosai a trónviszályok miatt gyakran változtak. Károly Róbert az ellene lázadó főurak legyőzése után visszaszerezte Dédes, Cserép, Diósgyőr várát, Nagy Lajos Éleskőt, így a 14-15. században az egész Bükk hegység királyi birtok volt.

Nagy Lajos királyi székhelyként reprezentatív palotává építette át a várat és különösen megnőtt Diósgyőr politikai szerepe, amikor 1370-ben a lengyelek királyukká koronázták I. Lajost. Diósgyőr ekkor élte fénykorát, a király gyakran heteket-hónapokat töltött a vadban gazdag erdőségek melletti palotában, ahol magyar és lengyel főnemesek és főpapok, velencei és egyéb követek ke-resték a király kegyeit és fontos diplomáciai és közjogi kérdéseket intéztek.

Nagy Lajos leánya, Mária királynő és férje Zsigmond ugyancsak sokszor megfordult Diósgyőrben és német-római császárként innen keltezte számos oklevelét. Ő adományozta először hivatalosan is feleségének, a királyné udvartartása költségeinek fedezésére és ettől kezdve ez hagyománnyá lett. Mátyás és Beatrix is gyakran tartózkodott Diósgyőrben, II. Ulászló felesége adta a legtöbb kiváltságot Miskolc lakóinak, sok időt töltött itt gyermekkorában II. Lajos, akinek felesége, Habsburg Mária volt az utolsó magyar királyné, aki Diósgyőrben élt.

A 14-15. században a diósgyőri erdők – feketeerdw, silua nostra, silva regis – elsődleges rendeltetése a királyi vadászatok biztosítása volt és faanyagot szolgáltatott a vár és a lakosság szükségleteihez. Az erdőt a királyi vadászatok sikere érdekében őrizték, 1360-ban 120 vadász, 40 solymász, 60 pecér, 200 íjász tartozott a vár személyzetéhez.

A falkavadászatok mellett vadaskeret is létesítettek, 1355-ben a várnagy királyi nevében a Szinyva vizén egy mal-

mot át cserébe a pálosok cseniki földjei és malmáért, mert ott a király halas-tavat és vadaskertet rendelt felállítani.

Wenzel Gusztáv a jeles forráskiadó és történetíróról tudjuk; Diósgyőr „Lajos királynak annyira kedvenc mulatóhelye volt, hogy ott nemcsak évenként gyakran megfordult ... a késő őszi időszakot, a vadászatok idejét, a karácsonyi ünnepeket már rendszeresen itt töltötte” ... „Mátyás király Diósgyőrt egészben azért látogatta, hogy uralkodása gondjai közt egyenlőmelykor magányba vonuljon vissza, vadászattal mulathasson és módjához képest az ezen vidék monostorainak tudós szerzeteseivel tudományos, vagy művészeti értekezést cultiváljon”.

Vadászat és „mulatás” közben az uradalomhoz tartozó települések ügyeit is intézték királyaink. 1351-ben Nagy Lajos engedélyezte a miskolciaknak az épület- és tűzifa termelését, de előírta a Fő-utca kétházoros kiépítését. Mária királynő 1391-ben némi szabadságot engedélyezett Szikszó városának a diósgyőri Feketeerdőn. 1399-ben Zsigmond utasította várnagyát, hogy a miskolciakat erdőlési szabadságukban, az épület- és tűzifa beszerzését, a mész- és szénégetést illetőleg pénzfizetés nélkül ezután is tartsa meg, kivéve, ha az erdőt eladásra vágnák.

Diósgyőr gyarapodása érdekében 1469-ben Mátyás engedélyezte, hogy aki „elhagyott helyen házat épít, négy évig minden adótól felmentetik”. 1492-ben II. Ulászló parancsba adta katonáinak, hogy az uradalom városait – Diósgyőr, Miskolc, Keresztes, Kövesd – királyi pártfogásába vette, ezek lakosait ne merjék háborgatni.

Diósgyőr a korona birtoka

A Jagelló királyok idején a hatalmasodó főurak a királyi jövedelmeket is kisajátították, ezért az 1514. évi I. törvénycikk a koronajavak egyikének nyilvánította a diósgyőri uradalmat is. A parasztháború, a mohácsi csatavesztés, a kettős királyság miatt a törvényt nem tartották be. A zavaros adományozási és öröklési viszonyokat I. Miksa rendezte és 64 000 forintért Perényi Gábornak zálogosította el Diósgyőrt.

Perényi örökös nélkül halt meg, ezért özvegyének leánytestvére és annak le-származottai örökölték az uradalmat. Így került Diósgyőrbe a Guthi-Ország, az Enying-Török, a Homonnay-Drugeth, a Hadai, Wesselényi, Haller, Almási stb. család, akik azonban általában csak egy-egy részét bírták az uradalomnak. A bér-

leti összeg fokozatosan emelkedett, 1743-tól már 100 ezer forint volt és 1755-ben az egri káptalantól váltotta vissza a szepesi kamara. Így alakult meg a diósgyőri koronaadalom.

A bérlok a szabad erdőhasználat korlátozásával, majd megtiltásával, az erdei robot fokozásával növelték jövedelmüket. 1550-ben I. Ferdinánd még fát és 3 évi adómentességet adott annak, aki a török által elpusztított házat újra felépítette, de 1560-ban még a miskolciak is azért tiltakoztak, mert az erdőn favágásra, hordókészítésre kötelezik őket, pedig az nekik nem kötelességük.

A zálogosok tizedet szedtek a makoltatott sertésekből, fizetni kellett a legeltetésért, a mész- és szénégetésért. Az uradalom 8 falujának taxás, marhas és gyalogos jobbágysági településenként ki-termeltek és szállítottak 15-20 öl tűzifát, ezen felül Parasznyán és környékén dongát, Kisgyőrben szőlőkarót és épületfát termeltek, a diósgyőriek sövényből font kerítéseket készítettek és falunként 200-300 forint adót fizettek.

Láttuk, hogy a 14-15. században Diósgyőrben a várnak volt politikai szerepe és az erdő a vadászat révén nyújtott pihenést, kikapcsolódást királyainknak és vendégeiknek. Udvari vadászokat a 18. század elején tartottak ismét, amikor II. Rákóczi Ferenc Miskolcon rendezte be főhadiszállását, itt fogadta Nagy Péter és XIV. Lajos követeit, itt tartotta üléseit a szenátus.

Megváltozott az erdő rendeltetése, egyre több fából készült termékre, az állatoknak makkra, legelőre volt szüksége. A 18. században elkezdődött a faipari hasznosítása az üveg- és vasgyártásban és ez a kamarai gazdálkodás időszakban teljesedett ki.

Járasi Lőrinc

A lapot Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» OBSERVER «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIAFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi